28 Fevral 2020-ci il

Transparency International
Korrupsiya Qavrama İndeksi (KQİ) 2020

SUALLAR VƏ CAVABLAR

Korrupsiya Qavrama İndeksi (KQİ) nədir?

Transparency International təşkilatının tərtib etdiyi Korrupsiya Qavrama İndeksi (KQİ), dövlət sektorunda mövcud olan korrupsiya haqqında təsəvvürlərin dərəcəsindən asılı olaraq, dövlətlərin sıralamasını müəyyən edir. İndeks hazırlanarkən, bir sıra nüfuzlu beynəlxalq institutların korrupsiya ilə bağlı apardığı sorğulara, qiymətləndirmələrə istinad olunur. KQİ dövlət sektorunda korrupsiyanın qavrayışının qiymətləndirməsidir, bu bütövlükdə dövlətin və ya cəmiyyətin korrupsiyaya uğraması kimi qiymətləndirilməməlidir.

İndeks necəhesablanır?

KQİ Transparency International təşkilatının 1995-ci ildən etibarən dərc etdiyi ən başlıca hesabatlardan biridir. 2013-cü ildən hesabatda xallar 100 bal (çox yaxşı), 0 bal (çox korrupsiyalaşmış) nisbətində müəyyən edilir. 2012-ci ilə qədər qiymətləndirmə 10 bal (çox yaxşı), 0 bal (çox korrupsiyalaşmış) nisbətində müəyyən edilirdi. 2017-ci il KQİ-nin hazırlanmasında ümumilikdə 13 fərqli hesabatın göstəriciləri nəzərə alınıb. Azərbaycanla bağlı isə 7 mənbənin məlumatlarından istifadə olunub.

N	**Mənbələr (ingilscə)**
1	World Economic Forum Executive Opinion Survey (EOS) 2020
2	Bertelsmann Foundation Transformation Index 2019-20
3	Political Risk Services International Country Risk Guide 2020
4	Economist Intelligence Unit Country Risk Ratings 2019
5	Global Insight Country Risk Ratings 2020
6	Freedom House Nations in Transit 2020
7	Varieties of Democracy (VDEM) Project 2020

Ölkənin topladığı bal nədir?

Xallar 100 bal (korrupsiyanın olmaması) 0 bal (çox korrupsiyalaşmış) nisbətində müəyyən edilir.

Ölkənin tutduğu mövqe, yoxsa topladığı bal daha əsasdır?

TI indeksi məhz sırayla formalaşdırır, amma ölkələrin sıralaması sadə şəkildə dəyişə bilər çünki, hər il indeksə yeni ölkə daxil edilə və çıxa bilər ki, bu da nəticə etibarı ilə sıralamaya təsir göstərir. Odur ki, ölkədə korrupsiyanın vəziyyətini öyrənmək və ya illər üzrə müqayisə apara bilmək üçün xallar daha vacib əhəmiyyət kəsb edir.

KQİ nə üçün yalnız təsəvvürlərə əsaslanır?

Korrupsiya, qeyri-qanuni fəaliyyət olduğundan onun aşkara çıxarılması, yalnız hansısa qalmaqal, xüsusi araşdırmalar və aparılan istintaq fəaliyyəti nəticəsində mümkün olur. Mövcud materiallar, məsələn, cinayət işləri və ya məhkəmə qərarlarının miqdarı əsasında müxtəlif ölkələr üzrə

korrupsiya səviyyəsinin müqayisəli təhlilini aparmaq çox çətin, hətta bəzi hallarda mümkünsüzdür. Odur ki, təsəvvürlərə əsaslanma bu mənada ən müvafiq üsuldur.

Tİ-nin tərtib etdiyi KQİ-də «korrupsiya» anlayışı necə müəyyən olunur?

Tİ təşkilatı öz diqqətini dövlət sektorunda mövcud olan korrupsiyaya cəmləşdirir və korrupsiyanı şəxsi mənafe məqsədi ilə vəzifədən sui-istifadə kimi müəyyən edir.

KQİ-ni kim tərtib edir?

KQİ Transparency İnternational təşkilatının Berlində yerləşən katibliyi tərəfindən hazırlanır. TI verilənləri toplayıb, ekspertlərlə metodologiya üzrə dəqiqləşdirmələr aparıb və indeksi tərtib edib.

KQİ-nə neçə ölkə daxil edilib?

KQİ-nə 2019-ci ildə 180 ölkə daxil edilmişdir. Ölkənin KQİ-də nəzərə alınması üçün, ölkə ilə bağlı son iki ilin qiymətləndirməsini həyata keçirən ən azı üç mənbənin olması vacibdir. Əgər hansısa ölkə ilə bağlı bundan az mənbə mövcuddursa, o zaman ölkə İndeksə daxil edilmir.

Region ölkələrinin KQİ-də göstəriciləri necədir?

Korrupsiyanı Qavrama İndeksi 2020: Şərqi Avropa və Cənubi Asiya regionu ölkələri		
KQİ 2019	**Qlobal sıralamada yeri**	**Bal**
Gürcüstan	**56**	45
Belarus	**47**	63
Monteneqro	**45**	67
Türkiyə	**40**	86
Qazaxıstan	**38**	94
Serbiya	**38**	94
Albaniya	**36**	104
Kosovo	**36**	104
Bosniya və Herseqovina	**35**	111
Şimalı Makedoniya Makedoniya	**35**	111
Moldova	**34**	115
Ukrayna	**33**	117
Qırğızstan	**31**	124
Azərbaycan	**30**	129
Rusiya	**30**	129
Özbəkistan	**26**	146
Tacikistan	**25**	149
Türkmənistan	**19**	165

Azərbaycanın, ötən illərdə Korrupsiya Qavrama İndeksində tutduğu yer və topladığı ballar

İl	Ölkələr arasında tutduğu yer	İndeksdə yer alan ölkələrin sayı	Topladığı bal 0-dan (çox zəif) 10-a dək (çox yaxşı)
2000	87	90	1.5
2001	84	91	2.0
2002	95	102	2.0
2003	124	133	1.8
2004	140	146	1.9
2005	137	159	2.2
2006	130	163	2.4
2007	148	179	2.1
2008	159	180	1.9
2009	143	180	2.3
2010	134	178	2.4
2011	143	183	2.4
2012-ci ildən etibarən İndeks yeni metodologiya əsasında hazırlanır.			Topladığı bal 0-dan (çox zəif) 100-a dək (çox yaxşı)
2012	139	176	27
2013	127	177	28
2014	126	175	29
2015	119	168	29
2016	123	176	30
2017	122	180	31
2018	25	152	180
2019	30	126	180
2020	30	129	180